

EESTI MAJANDUS

TÖÖSTUSE, KAUBANDUSE JA RAHANDUSE AJAKIRI

Tellimise hind: aasta lõpuni Emk. 880.- Väljamaale Emk. 1760.-
1. juulini " 380.- " " 760.-

Toimetus: Pikk tän. 15, Tallinnas. Talitus: Lai tän. 38, Graaflilne Ühing „Kiri“. Telef. 18-66

3. köide.

Tallinnas, 8. detsembril 1923.

Nr. 42.

Sisu: Toimetuse kommentaar. Jaan Marjamaa: Mida tuleb tööstusettevõtete sisseseadmisel ja tööalgamisel tähele panna. Broker: Kaupade prooviladu avamise asjus Londonis. Tn.: Tubaka aktsiisi maksupikenduse puhul. St.: Balti sadamate vastolud Venemaa kaubanduse suhtes endistel aegadel ja praegu. Puhtakasu maksude ümber. Sise- ja väljamõa kroonika. Teated ettevõtete tegevusest. Isiklikud teated. Raha- ja kaubaturu ülevaated.

Tallinnas, 7. detsembril 1923.

Riigi eelarve 1924. Rahaministri seletuskirja riigi kulude ja tulude eelarve juure 1924. aastaks lugedes, niisama ka tema eelarve kõnet kuulates ei saa kuidagi muljest lahti, et eelarve ise niisama ka seletused tema juure ühtlasele foonile ei ole maaltitud. Kuna eelarve kokkuseadmine ja tema läbitöötamine rahaministeeriumis ajalisel kokku langes murrangu ajajärguga meie majanduslikes elus, siis on see ka täiesti arusaadav. Kuna üldiselt võetud seletuskirjas ja ka eelarves eneses nähtav optimism valitseb, lõõvad sellest tihti peale õige pessimistlikud noodid läbi. Niisama ei suutnud nähtavasti ka rahaminister omas kõnes õiget tooni tabada, nii et kuulajatel arvatavasti raske on tagant järele ütelda, kas kõne duuris või mollis oli mõeldud.

Enne kui sisuliselt eelarve arutamisele asuda, peab kahetsedes tunnistama, et meil seni mingisugust korralikku ülevaadet riigimajapidamisest olemas ei ole. Mitmesugustel aegadel ja mitmesugusteks juhtumisteks valmistatud ülevaated riigi sissetulekutest ja väljaminekutest viimase 5 aasta jooksul sisaldavad eneses, iseäranis mis puutub andmetesse 1920. aastani, õige mitmekesiseid ja muutuvaid numbrid. Riigikassal nähtavasti ei ole praegugi täielikku ülevaadet selle kohta missugused summad riigi väljaminekutes ja sissetulekutes üles tulevad võtta. Ta nähtavasti töötab veel praegugi nende aruannete õige kokkuseadmise kallal ja sellepärast saabuvad igal uuel kokkuvõttel uued numbrid. Ei ole mingisugust mõtet seda

kokkuvõtte tööd tuhat ja esimest korda teha ja oleks vististi juba aeg mingisuguste arvude peale kindlaks jääda. Niisama on kuulsaks saanud 1922. a. suur kassaülejäak nagu rahaministri seletuskirjast järgneb – osalt lihtne raamatupidamise tehnika vili, mispärast selle ülejäagi peale täiesti asjatumalt suuri õhulosse on ehitatud. Sedasama tunnistab ka „Päevaleht“ teisipäevases juhtkirjas, kuna veel alles hiljuti „Päevalehest“ lugeda võis, rahaminister seada oma tulu eelarved nii ettevaatlikult kokku, et riigikassa ülejäakidega, kui teatud sissetulekutega arvestada võida. Riigikogu on sellega õige julgelt arvestanud ja koguni paar päeva enne eelarve kinnitamist tegi ta rahaministrile kingituse suuredades antud krediiti koolimajade ehitamiseks 10 milj. pealt 55 milj. peale; mispärast just 55 ja mitte 155 või 255, jääb selgusetaks. Et riigi kulude ja tulude arved eelmiste aastate eest nähtavasti siiski veel revideerimist tarvitavad, paistab sellest välja, et nendes niisugused tulud, nagu mitmesugused välislaenu, niisama ka saadud sõjakulu jne. seni arvestamist ei ole leidnud, kuna aga teiselt poolt teada on, et saadud summadest suurem osa riigi väljaminekuteks ära on kulutatud.

Nagu kõigest näha, on tuleva aasta eelarve eelnõu kokkuseadmisel äärmise kokkuvõttehoidlikkusega talitatud, mis avaldub selles, et eelarvetes võrreldes käesoleva aasta eelarvega õige vähe nimetamisväärilisi suurendusi ette tuleb, välja arvates rahaministeerium, kuna aga kulude kärpimisi igal võimalikul korral ette on võetud. Kulude kasvamine teistes ministeeriumides vasta-

vad enam-vähem riigi majapidamise loomuliku kasvamise piiridele. Mis puutub erakorraliste kulude eelarvesse, mis meie arvates Eesti riigi-eelarve kõige õrnem koht on, siis ei ole siin mitte üksi talitatud äärmise kokkuhoidlikkusega, vaid siin on nähtavasti kärbitud ilma armuta ja peab ütleva heade tagajärgedega. Erakorralised kulud, mis käesoleva aasta eelarves 1 miljardi 359 miljoniga esinevad, on maha tõmmatud kuni 780 miljonini ehk ligi 600 milj. võrra! Muidugi peab kahetsema, et tööd mida erakorraliste eelarvete varal taheti ette võtta, tegemata jäävad, kuid eelarve saneerimise otstarbel oli see kärpimine hädatarvilik, et üksikutele ametkondadele selgemaks teha mis eelarve põhjal võimalik ja mis mitte. Et iga ametkonna nõudmised igal võimalikul juhtumisel lõpmatuseni võivad suurenedada, seda näitab asjalugu, et rahaminister sunnitud oli ametkondade poolt esitatud erakorralisi eelarveid enam kui poole-võrra kärpima.

Niisama järsult on talitatud ka operatsiooni fondidega, milledesse seni kaunis suuri summasid on mahutatud. Käesolevas eelnõus on operatsiooni fondisi ette nähtud ümmarguselt ainult 300 milj. eest 780 milj. vastu käesoleval aastal. Puuduvad täielikult uued lubamised riigi tööstusettevõtetele, kuna ka põllutööstusministeeriumile fondide arvel palju vähem lubatakse, kui käesoleval aastal.

Mis puutub tulude eelarvesse, siis on see ülesehitatud neile samadele tuluallikatele, millele seni meie riigimajandus on toetunud. Selles mõttes ei sisalda eelarve midagi uut. Pääegu kõikidest tuluallikatest loodetakse rohkem kui käesoleval aastal, kuid juba rahaminister ise ütles oma eelarve kõnes, et selles ehk liig optimistlik on olnud. Rohkem pessimismi oleks vististi küll tarvis olnud pääegu igal alal. Käesolev aasta lõpeb vististi suurel hulgal ettevõtetele puudujääkidega, ja kui maksuasutused sellega vähegi arvestavad, siis ei ole ei tulu- ega ärimaksudest nii palju lootat, kui sel aastal. Algav depressiooni aeg surub vististi ka tempelmaksudest ja muudest lõivudest loodetakse tulud alla. Tuleva aasta jaoks ei saa meil enam sisseveo piiramise küsimist üldse tekkida, sest käesoleval aastal on sellel alal juba kõik valuuta-allikad nii kuivaks pumbatud, et sissevedu peab vähenema. Sellega ühes peab vähenema ka sissetulek tollidest. Ka tulude peale riigiettevõtetest ei jäta majandusline depressioon oma mõju avaldamata.

Revideerides tulude eelarvet, tuleb selle juurest loomulikult üle minna ka kulude eelarve edaspidisele revideerimisele kulude vähendamise suunas.

Üksikasjalise ülevaate riigi budgeti arenemise kohta iseseisvuse aja jooksul toome ruumipuudusel „E. M.“ järgnevas numbris.

Mida tuleb tööstusettevõtete sisseseadmisel ja tööalgamisel tähele panna.

Jaan Marjamaa.

Viimasel ajal on selgunud, et väga paljud tööstusettevõtted on sisse seatud ja neis tööd alatud ilma et selleks tarvilist seaduses ettenähtud luba oleks nõutud. Selle tagajärjel on mitmed töösturid vastutusele võetud ja kohtutrahvi kannud. Nimeetatud asjaolude juurdlustest on näha, et vastutusele võetud töösturid praegusel ajal tööstuse kohta maksvaid seadusi ja määrusi ei tunne ehk neil viimastest väga segane arusaamine on ja nad mitte tahtlikult seadusest üle astunud pole. Et tulevikus kirjeldatud juhtumised ei korduks ja neid ära hoida toome allpool tähtsamad seadusemäärused, mis tööstusettevõtete sisseseadmisel ja tööalgamisel tähele panna ja täita tulevad.

Endisel Vene aegul maksev „vabrikua ja käsitööstuse seadus“ (Seaduste kogu XI köide, 2 jagu 1913. a. väljaanne) on meil osalt maksvuse kaotanud, nimelt: §§ 1–27, Asutava Kogu poolt 3. veebr. 1920. aastal vastuvõetud „Suur-, Kesk- ja Väiketööstuse seadus’ega“, s.o. nimelt osa, mis käsitab tööstusettevõtete jaotust liikidesse ja nende arvamise korda.

Tööstusettevõtete jaotus liikidesse.

Asutava Kogu poolt 3. veebr. 1920. a. vastuvõetud „Suur-, Kesk- ja Väiketööstuse seadus“ (väljakuulutatud „Riigi Teataja’s“ nr. 28 – 1920. a.) jaotab oma üldistes määrustes tööstusettevõtteid kolme liiki: suur-, kesk- ja väiketööstuse-ettevõtteks. Suurtööstus-ettevõtteks loetakse tööstusettevõtte, milles:

a) tegevate tööliste ja ametnikkude arv ulatab üle 50 ja

b) tegevate tööliste ja ametnikkude arv ulatab üle 30, kui tähendatud ettevõttes on tarvitusel aurukatlad ja masinad, mille käimapanemiseks looduse (vesi, gaas, elekter jne.) ehk loomajõudu tarvitatakse. Kesktööstusettevõteteks loetakse: tööstusettevõtte, milles:

a) tegevate tööliste ja ametnikkude arv on 50 ehk vähem, kuid mitte vähem kui 6, omanik kaasa arvamata:

b) tegevate tööliste ja ametnikkude arv 30 ehk vähem, kuid mitte vähem kui 4, omanik kaasa arvamata, kui tähendatud ettevõtetes tarvitusel on aurukatlad ja masinad, mille käimapanemiseks looduse (vesi, gaas, elekter jne.) ehk loomajõudu tarvitatakse.

Väiketööstuse - ettevõtteks loetakse: tööstusettevõtte, milles:

a) tegevate tööliste ja ametnikkude arv vähem kui 6, omanik kaasa arvamata;

b) tegevate tööliste ja ametnikkude arv 3 ehk vähem, omanik kaasa arvamata, kui tähendatud ettevõttes on tarvitusel aurukatlad ja masinad, mille käimapanemiseks looduse (vesi, gaas, elekter jne.) ehk loomajõudu tarvitatakse.

Tööstusettevõtete asutamine (sisseseadmine).

Sama seaduse järel on tööstusettevõtete asutamise loa nõutamiseks ja saamiseks teatud kord sisse seatud, mille põhjal suur- ja kesktööstuse-ettevõtete asutamiseks loa nõutamine peaaegu sarnased on, kuna jälle väiketööstuse-ettevõtete asutamiseks mingisugust luba ei nõuta, vaid neid kohalises omavalitsuse asutuses (linna- ehk maakonnavalitsuses) ainult registreerida tuleb. Suur-, kesk- ja väiketööstuse seaduse § 7 põhjal tuleb suurtööstuse-ettevõtte asutamise (seadus räägib küll sisseseadmise, kuid sisuliselt on mõisted ühed ja samad, sellepärast tarvitan sõna asutamine, milline rohkem tarvitusel ja seega ka tuntum) loa saamiseks palve anda linna- ehk maakonnavalitsuse kaudu kaubandus-tööstusministeeriumi tööstuse osakonnale. Selles palves tuleb ära näidata tööstusettevõtte asutaja ees- ja perekonnanimi, elukoht, ettevõtte asupaik ja iseloom (kui asutaja on ühisus, siis tema nimetus ja tähendus, kus ja millal ühiseuse põhikiri registreeritud) ning juure lisada: a) töös-

tusettevõtte üldine seisukoha (situatsioon-) plaan; b) tööstusettevõtte ehituse plaan ja d) tööstusettevõtte kirjeldus. Need plaanid peavad ehituse suhtes omavalitsuse (linna- ehk maakonnavalitsuse) poolt kinnitatud olema ja neis plaanides tuleb ära näidata: jõumasinate, aurukatelde, hüdrantide ja tulekahju vastu võitlemise abinõude, kanalisatsiooni, veevärgi, elektrijõu ja valgustuse pealiinide ja õhupuhastuse asukohad ning üldse tööstusettevõtte kõik tähtsad sisseseade osad. Plaanide soovitatav suurus (kaust) on 8×13 tolli (kantselei poogna suurus), kuna mastaabi igaüks oma heaksarvamise järele võib võtta. Tööstusettevõtte kirjeldus (S.-,k.-v. s. § 8 märkus 2) peab järgmisi teateid sisaldama: a) milles seisab ettevõtte tegevus (saaduste loetlus); b) millistes hoonetes ja kuidas on töökojad (ruumid) mahutatud (kivi-, puu- ehk segaehitused), majakordade arv, sama ka kirjeldada ehituse seisukohta üldistes joontes; d) kui palju töölisi tahetakse ettevõttes tööle panna; e) kas on jõumasinaid, millisest liigist (vesi, aur, gaas, elekter jne.), kui suure jõulised; on nad üles seatud eraldi ruumis ehk jälle töökojas; f) missugused peaparaadid ja mehansmid (masinad) on veel peale jõumasinate olemas (teatada, kui palju ja mis liigist); g) kas ettevõtte juures on tööliste jaoks eluruumisi ja kui suure arvu jaoks ja h) millised tulekahjuvastased abinõud on ettevõttes (loetleda väljaviivate treppide arv ja suurus, millisest materiaalist need tehtud ja kas välisüksed väljaspoole lahti lähevad). Plaanid ja kirjeldus peavad kahes eksemplaaris olema ja iga leht 10 mrk. tempelmargiga maksustatud; kuna palvekiri ühes eksemplaaris ja 20 mrk. tempelmargiga maksustatud olgu.

Linna- ehk maakonnavalitsusele antud palve ühes nimetatud lisadega antakse omavalitsuse tööstuskomisjonile (milline iga linna- ehk maakonnavalitsuse juures olemas) läbivaatamiseks. Nimetatud komisjonil on õigus oma koosolekule ettevõtte asutajat ehk tema volinikku, sama ka muid asjast huvitatud ja asjatundjaid, kutsuda, mil korral aga asutaja ehk tema voliniku puudumine küsimuse otsustamist ei takista. Tööstuskomisjoni poolt toimeetatud uurimis- ja otsuseprotokollid ühes kõige kirjavahetusega antakse linna- ehk maakonnavalitsusele tagasi oma poolseks arvamisaavalduseks, kes palve ühes lisadega ja kirjavahetusega mitte hiljem kui ühe kuu jooksul, palve andmise päevast arvates,

ehk kui ettevõtte piirkonna uurimist toimetati, siis kahe kuu jooksul kaubandus-tööstusministeeriumi tööstuse osakannale lõpuliiksuks otsustamiseks esilab. Ühe kuu jooksul, kirjavahetuse saabumisest arvates, peab kaubandus-tööstusministeeriumi tööstuse osakond ettevõtte asutajale vastava omavalitsuse kaudu oma otsuse teatama, mille juures ettevõtte asutamise loa palve tagasilükkamise korral selle põhjused vastuses ära tähendada tulevad.

Enne kui tööd uues ettevõttes alustatakse, on ettevõtte omanik ehk tema volinik kohustatud kaubandus-tööstusministeeriumi tööstuse osakonna poole palvega pöörama tööalgamise loa saamiseks. See palve tuleb 20 mrk. tempelmargiga maksutada ja temas ettevõtte asukoht ja omaniku ees- ja perekonnanimi ära tähendada. Tööalgamise loa andmise ehk tagasilükkamise küsimuse on kaubandus-tööstusministeeriumi tööstuse osakond kohustatud kahe nädala jooksul, palve andmise päevast arvates, ära otsustama, mille juures temal õigus on ettevõtte ülevaastust toime panna enne kui küsimust ära otsustada; ei ole kahe nädala jooksul ettevõtte ülevaastust toime pandud, on ettevõtte omanik õigustatud tööd algama.

Kirjeldatud kord on maksev ka kesk-tööstuse ettevõtete asutamise loa nõutamise palvete suhtes, selle erandiga, et kui kesk-tööstuse ettevõttes aurukatlad ega looduse jõul käimapidavaid masinaid ei tarvitata, siis palvetele ei tarvitse ettevõtte üldist (situatsiooni) ega ka hoonete plaani juure lisada, kui ettevõtte asukoht ja ruumide suurus palves küllalt selgelt kirjeldatud.

Nagu ma ülemalpool juba tähendasin ei ole kõne all oleva seaduse nõudeid väga paljude töösturite poolt täidetud. Peale selle on senine praktika veel näidanud, et paljud töösturid vahet ei suuda teha tööstuse ettevõtte loa ja ettevõttes tööalgamise loa vahel. Väga sagedasti asutatakse ettevõtte ilma mingisuguse loata ja tullakse kaubandus-tööstusministeeriumi tööstuse osakonda luba saama alles siis, kui ettevõtte juba tööalgamiseks täiesti valmis. Muidugi ei saada selkorral tarvilit luba jalamaid anda ning pahatihti selgub, et ettevõtte on ebakohaselt sisse seatud ning hädaohtlik ehk jälle sinna asutatud, kuhu üldse keelatud on tööstuse ettevõtteid asutada. Säärastel kordadel kanpab ettevõtte omanik ettevõtte kordaseadmisel ehk jälle tema lammutamisel suuri asjatuid kulusi

ja peale selle veel kohtulikku trahvi, mis tolkorral kõik ära jääks, kui omal ajal seaduses ettenähtud korras ja ajal tarvilitised load muretsetaks.

Järeilvalve ettevõtete hädaohutuse üle.

Suur-, kesk- ja väiketööstuse seaduse § 6 ja järgmised nõuavad, et tööstuse ettevõtete ehitus ja sissesead peab vastama ehitusseaduste, tööliste elu ja hädaohuta oleku kaitseks antud määruste ja omavalitsuse tervishoiu määruste nõuetele ning tööstuse asutuste tegevuse juhtimine peab sündima sellekohaste seaduste ja üldise heakorra nõuete järele. Need tööstuse ettevõtted, mis ümbrusele kahjulikud ehk hädaohtlikud, peavad korraldama vastavad kaitseabinõud.

Nende nõuete kohaselt tuleb ettevõtte ehitada praegu maksvas end. Vene ehitusseaduses (Sead. kogu XII. köide I jagu) ettenähtud nõuetele vastavalt, mille juures tulevad veel silmas pidada end. Vene vabrikute ja mäetööstuse asjade peakomisjoni poolt 19. veebr. 1913. a. väljaantud ja kaubandus-tööstusministri poolt 31. märtsil 1913. a. kinnitatud määrusi hädaohuta töötamise kohta vabrikutes ja tööstuslistes ettevõtetes (avaldatud end. Vene seadluste ja korralduste kogus 30. juulil 1913. a. nr. 163 I osa ptk. 1515) niisama ka kohalise omavalitsuse poolt väljaantud sundmäärused ehituste kohta, nii on näit.: Tallinna linnas ehituste paigutamise ja püstitamise üle üksikasjalised määrused välja antud, sama ka Tartus j.m. Kõiki neid määrusi tuleb ettevõtte asutamise korral silmas pidada ja täita. Sama peavad need ettevõtjad, kellede ettevõtetes aurukatlad ehk muid hädaohtlikke aparate ja sisseseadeid tarvitatakse, täitma määrusi, mis käsitlevad aurukatelde ehitust, korraspidamist ja järeilvalvet. Need määrused on 29. aprillil 1922 kaubandus-tööstusministeeriumi poolt välja antud ja „Riigi Teatajas“ 9. mail 1922. aastal nr. 58/59 avaldatud. Nende määruste põhjal (§ 32 ja järgmised) nõutakse, et iga aurukatla ülesseadmiseks ehk ümberpaigutamiseks järeilvalve seltsi (praeguse Eesti tehnikaline järeilvalve selts, Tallinn, Vana-Viru t. nr. 12) luba muretsetaks; erandiks on liikuvad katlad, mis ei tööta alalise iseloomuga ruumides ja mille jaoks luba ainult uute aurukatelde tarvitusele võtmiseks vaja on. Nõuetava loa saamiseks on vaja ülalnimetatud seltsile vastav

palve anda, milles tuleb ära näidata: paluja ees- ja perekonnanimi, elupaik ja aurukatla ülesseadmise koht. Sellele palvele on vaja juure lisada: kirjeldus, aurukatla joonistus üldjoontes ja katla ruumi joonistus, kõik kahes eksemplaaris; kui aga katel ajutise iseloomuga hoonesse üles seatakse, siis ei ole vaja hoone (katlaruumi) joonistust juure lisada. Kirjeldus ja joonistused tulevad paluja poolt alla kirjutada.

Siin kohal ei ole üleliigne meele tuletda, et Eesti tehnikalise järelvalve seltsi põhikirjas, milline on avaldatud „Riigi Teataja“ lisas 21. juulil 1922. a. nr. 91/92 ja vabariigi valitsuse poolt 6. apr. 1921. a. vastuvõetud määruses Eesti aurukatelde ja muude hädaohtlikkude sisseseadete järelvalve seltsi liikmeks astumise kohta („Riigi Teataja“ nr. 27—1921. a.) on üksikasjaliselt ülesloetud aurukatelde ja muude hädaohtlikkude sisseseadete omanikkude kohustused nende masinate ja sisseseadete järelvalve alal; jääb ainult soovida, et töösturid nendega tutvuneks.

Hädaohtlikkude sisseseadete hulka on veel arvatud elektri-tugevvoolu seaded ja ehitused tööstusettevõtetes. Nende järelvalve kohta on kaubandus-tööstusministeeriumi poolt 20. novembril 1922. a. väljaantud ja „Riigi Teatajas“ nr. 12/13 ja 14 1923. a. avaldatud „sundmäärused elektri-tugevvoolu seadete ehituse ja talituse kohta“. Nimetatud sundmäärused on maksavad elektri tugevvoolu seadete ja nende osade kohta tööstusettevõtetes.

Tööstusettevõtete laiendamine ja täiendamine.

Suur-, kesk- ja väiketööstuse seaduse § 20 nõuab, et kui ettevõtte omanik soovib ettevõtte sisseseadet, kui ka seaduste väljatöötamise määra ja töötamise viisi muuta, mis tuntavalt vastu käiks tingimustele, mille põhjal ettevõtte avamine oli lubatud, siis tuleb niisuguseks muutmiseks nõutada isearaline luba seaduses (§ 7) tähendatud korras; s.t. selles samas korras, milline kirjeldatud käesolevas artiklis (vaata ülmalpool „tööstusettevõtete asutamine (sisseseadmine)“).

Kaebtused tööstusettevõtete asutamise ja avamise palvete tagasilükkamise korral.

Nimetatud küsimust puudutavad suur-, kesk- ja väiketööstuse seaduse §§ 21 ja 35

pkt. e., millede järele loa mittesaamise korral ettevõtte omanikul õigus on kaebada kaubandus-tööstusministrile, kes kohustatud on asja tööstusnõukogule läbi harutamiseks esildama. Viimane on nõuandev asutus ja tema otsused esildatakse kaubandus-tööstusministrile, kelle otsuse peale üldises korras edasi kaebada võib, kui otsusega rahul ei olda.

Tööstusettevõtete kohustustest.

Siin kohal tahan ainult paari tähtsama kohustuse peale tähelepanu juhtida, millede täitmisega igal töösturil ettevõtte tööalgamisel kohe tegemist tuleb teha. Nagu teada on tööliste elu ja hädaohtu töötamise kaitse ning tööaja ja korraliku töötasu maksmise alal järelvalve töö-hoolekandeministeeriumi töökaitse komissaride hoolet. Selle eesmärgil on iga tööstusettevõtte omanik kohustatud tööalgamisest ehk katkestamisest otsukohe vastava jaoskonna töökaitse-komissarile teatama. Viimasel saab ka tarvilisi nõuandeid ja juhatusi määruste ja nõuete kohta töökaitse alal. Selle nõude täitmist tuleb igal töösturil teravalt silmas pidada ja täpselt täita, sest vastasel korral järgnevad asjatud sekeldused võimudega ja kohtutega.

Peale igakuuliste aruannete tööstusettevõtete tegevuse jm. üle on tööstusettevõtted kohustatud iga aasta 1. märtsiks teateid andma ettevõtte tööliste arvu, saaduste jm. üle. (Suur-, kesk- ja väiketööstuse seaduse §§ 33 ja 34).

Sellega olen püüdnud kokkuvõtlikult puudutada tähtsamaid seaduse nõudeid tööstusettevõtete asutamise ja tegevuse kohta, milliseid iga tööstur tähele panema peab.

Allpool püüan ülevaate anda erimääruste kohta, millised maksmapandud mõnesuguste eritööstusharude kohta.

Eriseadused ja määrused.

Peale suur-, kesk- ja väiketööstuse seaduses ja käesolevas artiklis käsitatud nõudmist, mis üldised ja ühised kõigi tööstusettevõtete kohta on veel rida eriseadusi ja määrusi mitmesuguste üksikute tööstusharude asutamise ja tegevuse kohta maksavad, millised kas end. Vene seadustes, mis seni veel muutmatud ehk jälle väljaantud vabariigi seadusandliste võimude poolt. Et nende kõikide üleslugemine liig palju ruumi tarvitaks ja vähe huvitust pakuks, sest

mõnda tööstusharu meil üldse pole ja vaevalt ka lähemas tulevikus asutatakse (näit.: sõjariistade ja lõhkeainete valmistamine) siis piirdun ainult tähtsamate seaduste ja määruste äramärkimisega, millised vabariigi kestvuse ajal väljaantud ja vähem tuntud.

Seadus õllevalmistamise ja müügi kohta.

Vabariigi valitsuse poolt 4. aprillil 1921. aastal vastu võetud ja „Riigi Teatajas“ nr. 27 – 1921. a. avaldatud. Nimetatud seaduse § 2 nõuab, et õlle valmistamine müügi otstarbeks ainult rahaministeeriumi loal sünniks vabrikutes, millede plaan ja kirjeldus aktsiisivalitsuse poolt kinnitatud. Peale selle nõude on samas seaduses veel rida nõudeid õllevabrikute juhatuse, arvepidamise, järelvalve jne. kohta. Sama seaduse § 31 põhjal on rahaministeeriumi poolt välja antud ja „Riigi Teatajas“ nr. 60 – 1921. a. avaldatud õlle valmistamise ja müügi kohta määrused, milledes vabriku asutamise ja juhtimise kohta täpiseks määrused antud.

Tubakamaksu seadus.

Väljaantud 10. arp. 1920. a. ja avaldatud „Riigi Teatajas“ nr. 65/66 – 1920. a. Selle seaduse põhjal on 27. mail 1920. a. rahaministeeriumi poolt kinnitatud ja „Riigi Teatajas“ nr. 79/80 – 1920. a. määrused tubakatööstuse ja müügi kohta. Nimetatud seaduse ja määruse põhjal on tubakavabrikute asutamiseks rahaministeeriumi luba tarvilik ja vabriku omanik peab enne vabrikuavastamist aktsiisivalitsusele vabriku plaani ja tema kirjelduse kahes eksemplaaris andma. Peale selle on veel tähendatud seaduses ja määrustes rida nõudeid tubakatööstuse sisseseadmise ja juhtimise kohta.

Siis on veel eriseadused ja määrused: „Seadus napside ja likööride valmistamise ja müügi kohta“ ja viimase § 45 põhjal rahaministeeriumi poolt väljaantud määrused sama küsimuse kohta; mõlemad on avaldatud „Riigi Teatajas“ nr. 81 – 1921. aastal. Seadus piirituse- ja viinamüügi kohta, avaldatud „Riigi Teatajas“ nr. 65/66 – 1920. a. Seadus marja- ja puuviljaveinide valmistamise ja müügi kohta, avaldatud „Riigi Teatajas“ nr. 145/146 – 1920. a. ja nimetatud seaduse § 8 põhjal rahaministeeriumi poolt väljaantud määrused, avaldatud „Riigi Teatajas“ nr. 161/162 –

1920. a. Seadus piirituslaki- ja polituuri valmistamise ja müügi kohta, avaldatud „Riigi Teatajas“ nr. 145/146 – 1920. a. ja sama seaduse § 12 põhjal rahaministeeriumi poolt väljaantud määrused, millised väljakuulutatud „Riigi Teatajas“ nr. 161/162 – 1920. a. Ja elajate orgaanidest valmistatavate preparaate, n.n. orgaanoterapöotiliste ehk orgaanopreparaatide ehk opopreparaatide, valmistamise loaandmise korra kohta käivad määrused, millised välja antud tervishoiu peavalitsuse poolt ja välja kuulutatud „Riigi Teatajas“ nr. 128 – 1922. a.

Peab tähendama, et siin käsitatud seaduste ja määruste nõuded on niivõrd tähtsad iga tööstusettevõttele, et tungivalt igale töösturile soovitama peab nendega tutvunemist, mille tagajärjel väga paljud arusaamatused ja asjatu kulu ära jääb.

Kaupade prooviladu avamise asjus Londonis.

Broker.

Kaupade proovilao avamine Londonis sellel kujul, nagu seda meie Londoni saadik on soovitanud ja ministeeriumite esitajad on arutanud, võib Eesti nimele kergesti kahju tuua. Siin tuleb enne asja otsustamist alguses kohe selgitada, missuguste kaupadega võiks meie Londonis nii esineda, et seal nende kaupade vastu võiks huvi tekkida. Prooviladu on ju oma ette alaline näitus või messe. Näitusel maksab aga esineda ainult heade kaupadega, sest vastasel korral ei tohi üldse nägu näidata. Üldiselt on Eesti kaubad head, kuid vähe on meil neid kaupe, mis välisturu või käesoleval juhtumisel Inglise turu nõuetele täielikult vastavad. Ja ekslik on see võte, minna sel teel Londoni turgu ja nõudeid tundma õppima, viies sinna puudustega kaupe valimiseks ja praakimiseks. Halva kaubaga on raske ja pahatihti võimata välisturgu võita. Üks saadetus puudulikku kaupa loob harilikult sarnase halva mulje, et parandamiseks terved aastad ära kuluvad.

Meie Londoni saadik on oma ettepaneku proovilao asjas kahjuks liiga pealiskaudselt teinud. Põhjusmõttelikult on see asi ju väga kena, liiategi veel siis kui vaa-

delda Londonis teiste maade eeskujulikke prooviladusid, mis seal hea eduga töötavad, aidates võita usaldust nende maade majanduslise võime suhtes ja suurendades sel teel nende maade krediiti Londoni rahaturul. Pealtvaatajale näib see asi väga kena ja kerge olevat, sest pole ju muud teha, kui võtta selleks heas Londoni linnas osas ruumid ning pane kaubaproovid välja, küll kaubad juba ise endi eest vaatajatega räägivad kõike seda, mis tarvis. Kaubad räägivad oma väärtusega, ja kui see väärtus nõrk on, siis räägivad nad ainult halba. Sellepärast on tarvis enne proovilao avamist kindlaks teha, kas produtseeritakse juba kaupe, mis Inglise turul kõigi nõuete kohaselt aktsepteeritavad on. Proovilao avamine ähendab kaupadega laiema publikumi ette astumist; seal ei saa enam kaupade proove parandama hakata, publikum teeb otsuse ilma igasuguse klauselita, tema ei anna aega parandamiseks, nagu seda üksiku firma juures loomulikult teha võib.

Enne kui tahetakse prooviladu Londonis avada küsitagu ja kuulatagu järele sealsete ekspertide käest, kas ja missuguste kaupadega võib Eesti Londoni turgu rahuldada. Käesoleval juhtumisel on ekspertideks muidugi need Londoni tegelikud kaupmehed, kes Eestiga ärilises ühenduses on ja kes katseid teevad Eesti kaupe Inglise turule mahutada. Iga kauba turuleviimise juures on tarvis oma teatavad stadiumid läbi teha. Esimene nendest on muidugi teadete kogumine selle kohta, missuguseid meie pakutavatest kaupadest teadete kogumine selle kohta, missuguseid meie pakutavatest kaupadest teatav välisturg võiks vastu võtta. Teiseks, tuleb kodumaal produtsiooni nende välisturu nõuetele vastavalt sisse seada, et vastavaid kaupe valmistada. Kolmandaks, tuleb need valmistatud kaubad väiksemates partiides sealsetele importööridele saata, kes siis oma otsuse annavad, kas kaubad küllalt hästi valmistatud on. Harilikult juhtub ikkagi, et leidub esialgu vähemaid puudusi, mida siis saadud näpunäidete järele ajajooksul kõrvaldada võib. See staadium võib fihti väga kaua kesta seni kui valmistus turu nõuetele vastava kõrguseni välja areneb. See on kõik sisemine töö. Ainult siis, kui kõik need staadiumid läbi on tehtud võib näitusega avalikkuse ette astuda.

Väljamaa importöör tuleb harilikult meie eksportööri vastu, praagib saadud halva kauba ära, kui tal puudused on, ja

teatab missuguseid parandusi tarvis on teha, et müügivõimalusi soetada. Kuid näitusele käiv publikum teeb esimese mulje peale oma otsuse ära, olgu nii halb kui tahes, sellele publikumile on võimata selgitama minna, et meie võime ka paremat teha. Sarnase esinemisega võib mitte ainult väljapandud kaupadele halba nime luua kauemaks ajaks, vaid ka tervele maale, nii et kõik, mis sealt ka peale nende kaupade ei tule, on halb ja alaväärtusline. Enne näitustega ja prooviladudega Londoni esinemist on tarvis kindlaks teha missugused Eesti kaubad Londonis vastuvõetavad on ja alles siis võib sinna prooviladu avada, et nendele kaupadele nõudmist Isglismaal suurendada ja meie maale krediidi ning majanduspoliitilistes suhetes seal nime luua ning usaldust võita. Meil tahetakse ikka kõike ühe korraga kätte saada, sellest välja minnes arvatakse siis, et prooviladu avamine teeb kõik, loob turu ühe korraga. Siin peab Inglise ütelust meelde tuletama, et äri ei saa korraga teha, vaid teda tuleb üles ehitada.

Londonis on tõesti Austraalia, Queenslandil, Rhodesial j.t. väga kenad proovi ladud olemas, nii et kui ärialal ilma kogemusteta meismaalane neid näeb, siis võib tõesti sel isikul vaimustus peale tulla, et meile on soovitatav seda järgi teha. Ei tohi aga ära unustada, missugust tööd on need maad enne korda saatnud seni kui nende ladude avamiseni jõuti. Austraalia maja on asutatud Londonis 1913. a. kuid Austraalia vill, veinid, puuvili ja või olid Londonis hulk aega enne seda turul tuntud. Austraaliale oli tarvis turgu suurendada ja kindlustada ning selleks aitab see näitus kaasa.

Eesti kaupadest on Londonis seni hästi tuntud Eesti vineer. See vineer on aga seal vana Vene nime all, siin oleks see prooviladu just tarvilik, et laiadele hulka-dele selgeks teha, et see Venesta vineer just Eestist tuleb. Tuletikkudega, j. t. kaupadega tuleks veel mõnda aega oodata, kuni neid välja panna, sest nad on ikka veel arenemise ajajärgus. Nii on lugu näituseks, põlevkiviga, metsamaterjaliga, linadega, kiludega, sprottidega ja võiga. Peale vineeri suudavad seal veel läbi lüüa puupapp, paber, tekstiil ja mööbel.

Mis tsemendisse puutub, siis peetakse Eesti tsementi Londonis ikka veel nõrgaks, nimelt on seal kõva vastane Briti tsement, mida väga kõrgevärtuslikeks tsemendiks loetakse. Eesti töösturitel ja kaupmeestel

eks aga praegu tööd teha, et oma kaude väärtust tõsta ja asja nii kaugemale viia, et Eesti kaupade kvaliteeti Briti ning teiste seal turul konkureerivate maade kaupade kvaliteedi kõrgusele saada. Alles siis võib proovilao avamist teostada.

Selle sihi kättesaamiseks tuleb vaikset tööd teha, muretsedes laialdast ja asjakohast informatsiooni Briti ning teiste turgude kohta. Väga tõenäolik on oletus, et Eestile on tarvis soetada väljamaa kaupade prooviladu, kus kõiki Eesti töösturisi huvitavate kaupade proovid oleks esitatud. Seda prooviladu tuleks Tallinnas K.-T.-ministeeriumi juure asutada. Sinna proovilattu pandagu siis välja ka Eesti kaupade proovid kõrvuti väljamaa kaupadega võrdluseks, siis selguvad ka need puudused, mis Eesti kaupadel seni on. Sellest prooviladust võiks siis meie töösturid ka mustrid saada oma tööstusele eeskujuks.

Tubaka aktsiisi maksupikenduse puhul.

T-n.

Tubaka aktsiis moodustab tähtsa summa meie riigi tuludes. Nagu selgub juunikuus avaldatud riigikassa aruandest, tuli sisse nimetatud aktsiisi 1922. a. umbes 159 milj. marka. Aktsiis kujutab endast keskmiselt 35% tubakasaaduste müügihinnast ja tasutakse banderollidega, mida tubakavabrikud omandavad kroonult ja kleebivad saaduste karpidele, kastidele jne. See tähtis summa on sisse tulnud meie seitsmelt vabrikult, mille keskel seisab esimesel kohal „A./S. Laferme“, siis „Havanna“, „Tubak“, Reier j.t.

Banderollide omandamine nõuaks tubakavabrikutelt suurt ärikapitaali, sest et neil oma saadusi müües ostjatele krediiti tuleb avada. Seal juures on aga nende põhikapitaalid üsna väikesed ega ulata igakord vabriku ehitamiskulude katmisekski. Sellepärast tuleb rahaministeerium tubakavabrikutele vastu ja, käsitades Vene seadust aktsiisimaksude kohta, lubab neile maksu pikendust. Põhimõttelikult peab nimetatud korda heaks kiitma juba üksi sellepärast, et meie tubakavabrikud, jõudes heale järjele, nnavad riigile tähtsa sissetulekusumma aiihasti aktsiisi näol kui ka teiste maksudena, nagu tööstusmaks, tulumaks j. t.

Peale selle annavad vabrikud tööd suurele hulga ametnikkudele ja töölistele.

Ometi tuleb maksupikendust piirata ainult tõsise tarvidusega. Tubaka aktsiisi maksab oluliselt tarvitaja, kuna tubakavabrik tõepoolest ainult vahetalitajaks on tema ja riigi vahel. Sellepärast peab vabrik, niipea kui ta tarvitajalt oma kauba eest raha kätte on saanud, viibimata riigile edasi andma selle osa, mis langeb aktsiisi peale. Hoiab ta aga seda viimast summat oma käsutuses, siis kujuneb see juba kroonu varanduse kasutamiseks. Tubakaaktsiisi maksupikenduse kogumõte ja otstarb seisab ju selles, et mitte sundida vabrikante kulutama aktsiisi maksmiseks ärikapitaali, vaid anda neile võimalust tasuda nimetatud maksu alles pärast seda kui see tarvitajalt on kätte saadud. Sellele vastavalt tuleb kindlaks määrata summa suurus ja pikenduse aeg iga ettevõtte jaoks. Kui aga neid asjaolusid mitte arvesse võtta, siis muutub aktsiisi maksupikendamine, mille eest riik protsenti ei arva, ilma protsendita laenuks riigi poolt tubakavabrikantidele. Seal tekib aga küsimus, kuivõrd tubakatööstusele sarnane riigi abi tarvilik on. „O.-ü. Havanna“ ja „Tubak'i“ bilansid näitavad, et esimese puhaskasu oli 1921. a. 48,69% ja 1922. aastal — 31,7%, teise oma 1921. a. 30,6% ja 1922. a. 31,5% nende põhikapitaalist. Peale selle on niisugusel juhtumisel teiste tööstusharude ettevõtetel õigus nuriseda, et rahaministeerium tubakatööstusele erilisi privileegiumisid annab.

Kuni viimase ajani võimaldatud pikendused aktsiisi maksimises on olnud meie sügavama arusaamise järele määratu suured ja on ulatanud kaugemale üle tarvilikkuse piiride. Kõige pealt üllatab avatud krediidide suurus, mis ulatas 1922. aastal, kui meie ei eksi, üle 125 milj. marga, kuna faktiline sissetulek oli 159 milj., eelarve järele aga veel vähem. Samal aastal kasvav nimetatud summa uute vabrikute avamise tõttu, nagu meie kuuleme, üle 150 milj. marga. Meie ei usu, et neid krediite täiel määral ära kasutataks, sest praeguste maksupikenduse tähtaegade juures oleks see võimalik ainult siis, kui tubakasaaduste valmistamine ja tarvitamine suureneks läinud aastaga võrreldes mitte vähem kui poole võrra, mis aga täiesti võimata on. Kuid see fakt iseendast näitab, et meie aktsiisivalitsus käesolevas küsimuses ei talita küllalt ettevaatlikult.

Edasi on maksupikenduse tähtajad, mis määratud 1922. aasta jaoks kuue kuu

peale, käesoleva aasta esimeseks pooleks aga 5 ja 5½ kuu peale (teise poolaasta andmeid ei ole meil teada) üleliiga pikad. Sest nii kauget tähtaega võiks lubada ainult välja minnes oletusest, et kõik tubakavabriku kaup müüakse võlgu ja seal juures maksupikendusega mitte alla viie kuu. Kuid kas vastab sarnane oletus asjade praegusele seisukorrale, kus valmistaja püüab realiseerida oma kaupa peasjalikult sularaha eest. Meie ei vaidle, et osa kaupa ja isegi suurem osa antakse tubakavabrikute poolt võlgu; kuid niipalju kui meil teada, ei ole viiekuune krediit meil viisiks ja me eksime vist vaevalt, kui vähendame seda aega poole võrra.

Toodud oletused ja andmed tõendavad ümberlöökkamatalt, et kõige pikem tähtaeg, mis oleks tarvilik tarvitajalt aktsiisi kättesaamiseks, ei ulataks üle kolme kuu; ja selle äärmise tähtajaga tulebki piirata aktsiisi maksupikendust.

Meile võidakse vastata, et Venemaal antakse aktsiisi maksupikendust üheksa kuud; kuid käesoleva küsimuse puhul ei ole sarnased võrdlused ja kõrvuseadmised kohased. Seal olid hoopis teised geograafilised olud, kui näit. Riia või Peterburi vabrikute saadused läkitati Vladivostokki; teised olid vabrikusaaduste realiseerimise tingimised, kuna krediidiolud kaugeltki mitte sarnased ei olnud meie omadele.

Maksupikendamine kauema aja peale kui olud seda nõudsid viis asja nii kaugemale, et tubakavabrikutel avanes võimalus kinni pidada ja kasutada summasid, mis oluliselt kuulusid kroonule. Kõige pealiskaudsema kokkuvõtmise järele kasutasid sarnaseid summasid 1921. aastal ainult kolm ettevõtet mitte vähem kui 20 milj. marga ulatuses, 1922. a. aga ainult kaks ettevõtet rohkem kui 18 milj. marga ulatuses, arvamata teisi ettevõtteid, kelle kohta me andmete puudusel vastavat kokkuvõtet ei saanud teha.

Lõpuks, võimalikkude etteheidete kõrvaldamiseks, mida võidakse teha rahaministeriumile, peame tarvilikuks tähendada, et käesoleva küsimuse puhul tegutses see, nagu võib arvata, bona fide, sest et vähendas Vene seaduses ettenähtud üheksakuulist maksupikendust.

Balti sadamate vastolud Venemaa kaubanduse suhtes endistel aegadel ja praegu.

St.

Praegu kuulub Vene kaubavahetus Baltimaade esimese järgu huvide hulka. Mõlema Baltiriigi osavõtt sellest kaubanduslisest läbikäimisest on suurel määral neis riikides olevatest ja nimetatud otstarbeks kasutatavatest asutustest, missugused loomulikult kõige tihedamalt sadamalinnadega seotud on. Nii siis peaks kõne all oleva küsimuse õigeks valgustamiseks Vene kaubanduse arenemist neis sadamates jälgima, alates võimalikult kaugest minevikust.

Kuni 10. augustini 1494. a., kui tsaar Joann III Suur-Novgorodi Saksa kaubahoovi „St. Peter“ sulus, ei saanud vastolud Vene kaubanduse suhtes Balti sadamate vahel peaaegu tekkida, sest et nimetatud asutus kaubavahetust reguleeris. Siis aga võttis terve Põhja-Vene kaubandus sihi Baltimaade kaudu, mille järele terav võistlus Lõuna- ja Põhja-Balti vahel tekkis; juhtivatele kohtadele asusid vastastena Tallinn ja Riia. Tallinn oli Hansa poolt Põhja-Vene kaupadele tähtsamaks ladu kohaks määratud, ja ta mõistis oma ülemuse – Saksa Ordu kaudu asja nii juhtida, et Narva ja Tartu kaasabil otsekohene kaubavahetus Riia ja Pihkva vahel võimatuks tehti. Saksa Ordu oli Riia, kui piiskopi linnaga, tihti väga pingule tõmmatud vahekorras, ja sellepärast õnnestaski Tallinnale Vene-Liivimaa piiripunkti Marienburgi kaudu Pihkvasse minevat otsekohesid kaubateed Riiale sulguda. Põhja-Venemaa sattus kirjeldatud teel õige ebasoodsatesse tingimustesse, olles sunnitud oma kaubavahetuseks leppima Tallinna poolt vastu ulatatud Tartu ja Narvaga. Ei ole mingit kahtlust, et sama asjaolu Vene tsaaridele põhjust andis, Baltimaade vastu agressiivset poliitikat alata. Ehk küll XVI aastasaja algul ordumeistril Valter von Plettenbergil õnnestus, venelaste pealetungimisi kauemaks ajaks katkestada, sattusid siiski poollesaja aasta pärast Tartu ja Narva, ning nendest lääne pool asuv maariba ühes Pärnu merisadamaga venelaste kätte. Eriti saatuslikuks sai see Tallinna suhtes, viimane pidi oma ainuõigusest Venemaa kaubanduse peale terveks Vene okkupatsiooniga ajaks, s. i. kahekümneks aastaks loobuma, ning ei saavutanud ka hiljem kunagi endist ulatust.

Kui Tallinn ühes Põhja-Baltimaaga Orduriigi lagunemise järele vabatahtlikult Rootsi külge liitus, mõistis viimane Vene oludest selles mõttes õiget läbikäimispoliitikat järeldada, et ta terveks kuuekümneaastase Poola-Rootsi sõja kestvuse ajaks, missugust peaaesjalikult Riia linna ja Lõuna-Liivimaa kuuluvuse lõpulikuks otsustamiseks peeti, Põhja-Baltimaale igaks juhtumiseks Vene kaubavahetuse kindlustas, asudes tõsiselt küsimuse lahendamisele, kuidas Pärnut ja Pihkvat veeteega ühendada. Varsti peale Peterburgi asutamist oli Rootsimaa sunnitud Baltimaast Venemaa kasuks loobuma. Sellega kaotas Tallinn otsekoheks kaubavahetuseks Venemaaga igasuguse tähtsuse, talle jäi ainult Peterburgi eelsadama seisukoht, kuna Lõuna-Baltimaal Riia sadam, ning hiljem Liibavi ja Vindavi kaubanduslikult tähtsateks keskpunktideks kujunesid, korraldades otstarbekohast otseühendust Kesk-Venemaaga.

Praegune ajutine elav kaubavahetus Tallinna ja Venemaa vahel võib ainult niikaua kesta, kuni Peterburgi sadam kõigiti ajakõrgusele pole jõudnud tõusta, ja kuni eelpool nimetatud lõunapoolsetele sadamatele sihikindla majanduspoliitika kaudu pole mõistetud veelgi soodsamaid tingimisi luua, missugust asjaolu tõsiselt tuleb silmas pidada nüüd, kus Lõuna-Baltimaa riikliselt iseseisev. Kõiki eelpool nimetatud hädaohtusi, mis Baltimere põhjapoolsetelt sadamatelt Vene kaubavedu ähvardavad võtta, võib kõrvaldada, õieti ära kasutades nimetatud maa-ala geograafilist seisukohta Põhja-Venemaa suhtes. Seda võiks kahel teel: kas endise Rootsi aegse kava järele, ühendades Pärnut ja Pihkvat veete kaudu, missugune kavatsus umbes samasugusel poliitilisel olukorral tekkis, kui praegunegi, ehk siis nimetatud ühendust luues võimalikult sirgjoonelise raudtee kaudu, harilikus Venemaa teede laiuses. Esimesel juhtumisel võidakse Vene tähtsama kaubaladude keskpunkti Rõbinskini kolmsada, teisel juhtumisel sada kilomeetrit võrreldes Riiaga. Kui nüüd veel arvesse võtta, et Tallinn ja Pärnu oma looduslike tingimiste tõttu eksport- ja import-sadamafena üksteisele täienduseks nagu loodud on: esimesesse pääsevad tema pikal navigatsioonihooajal ka suuremad okeanilaevad, kuna viimases aeglase vooluga jõgi mahuturikka laadimiskoha moodustab vähematele, Põhja-Euroopa sisevetes liikuvatele

laevadele. Kui Tallinnat Pärnuga laiaroopalise raudtee kaudu ühendada, siis saaksime sadamate kombinatsiooni, mis Riia-Vindavi omast tuntavalt kasulikum oleks.

Puhtakasu maksude ümber.

Märgukiri otsekoheste maksude peakomiteele.

Üleriikline kaupmeeste liit esitas neil päevil otsekoheste maksude peakomiteele järgmise märgukirja.

Maksuva ärimaksu seaduse § 542 alusel jaotatakse kaubandus- ja tööstusettevõtted iga aasta jaoskonna maksukomisjonide poolt nende ettevõtete kohaselt gruppidesse, mis otsekoheste maksude peakomitee poolt määratakse. Jaoskonna komisjon määrab iga grupi kohta kindlaks keskmise kasuprotsendi, mis peakomitee poolt kinnitatakse (§ 546).

Üleriiklised kaupmeeste liidud on vahetpidamata tulnud nurinat kuulda selle kohta, et keskmised kasuprotsendid liig kõrged on määratud, ja et nende määramisel, samuti ka nende normide kinnitamisel, tõelikkad olusid ja andmeid arvesse ei ote võetud. Kui palju need nurinad põhjendatud, seda ei ole meil võimalik siin kohal selgitama hakata. Üks on aga tänini küllalt selge, et tegelikkude kaupmeeste esitajaid, nimelt neid, keda kaupmeeste kutse keskkorraldus ette on pannud, väga vähe on kutsutud asjatundjatena keskmiste kasuprotsentide määramise juure, mis vististi omast kohast ka põhjust annab kaupmeeste seas mitmesugustele arvamistele ja nurisemistele.

Et tulevase aasta kohta sarnast mitte-soovitavat vahekorda lahendada, palub üleriikline kaupmeeste liit, et otsekoheste maksude peakomitee kõikidele maksukomisjonidele korralduse teeks, et keskmiste kasuprotsentide määramise puhul saaksid kutsutud mitte juhuslikud kaupmeeste esitajad, vaid esitajad, keda selleks kaupmeeste kutsekorraldus määranud ja volitanud. Tallinnas, kus kaupmeeste seltsa mitu, oleks selleks asutuseks üleriikline kaupmeeste liit, mujal linnades aga kohalikud kaupmeeste seltsid. Neile esitajatele palume anda nõuandev hääl, sest et seadus otsustavat häält neile ette ei näe. Keskmiste puhtakasu protsentide kinnitamise juure palume kutsuda liidu esitajat, sest kõikide maakondade kaupmeeste seltsidele esitajate saat-

mine ei ole ka praktiliselt sünnis ja ei ole ka praktiliselt läbiviidav.

Et puhtakasu protsendi normide kohta aegsasti seisukohta võtta, praegused normid revideerida jne., selleks on hädapärast tarvilik, et ü. k. liidule saaks väljaantud ajutiseks tarvitamiseks üks 1923. a. keskmiste kasuprotsentide klassifikatsiooni tabel. See tabel ei saa tarvitatud kihutusabinõuna seaduslike maksuparaatide vastu, vaid kui alus, mida võetakse tulevase aasta kohta materjaalide kontrollimisel liidu enese poolt.

Et selles, kaupmeeskonnale nii tähtsas küsimuses, liitu mitte kauaks ajaks ootavale seisukohale ei pandaks, siis julgeme paluda, et otsekoheste maksude peakomitee meid oma seisukohaga selles küsimuses lähemal ajal austab.

R.

Bibliograafia.

Tähtsamad majanduslised kirjutused Eesti ajakirjanduses.

A. T-nn. Mis tähtsus on ühistegelistel rahaasutustel rahva majapidamises. „Ühist. Uudised“, 30. nov. 1923, nr. 51.

H. v. Schulmann. Zur wirtschaftlichen Lage. „R. Bote“, 30. novembril 1923, nr. 275.

A. T. Maapanga vajadus. „V. Maa“, 2. dets. 1923, nr. 278.

Möödaminev kriis majanduslikus elus. „Kaja“, 2. dets. 1923, nr. 323.

Majanduslike kriisi ümber (hra-de N. Köstneri, M. Jaaksoni, J. Kukke, A. Uibopuu, K. Mauritz ja J. Hünersoni seletused). „Kaja“ nr. nr. 326 ja 327 - 1923. a.

△ Die Krise. „R. Bote“, 5. dets. 1923, nr. 279.

Trw. Ebaotstarbekohased tollinormid sisseveetava nahakauba kohta. „Pvlti“, 6. detsembril 1923, nr. 327.

Kroonika.

Eesti.

Liikvel olevad riigikassa rahamärgid. Riigikassa teadaande järele oli 1. novembriks s. a. tsirkulatsioonis riigiraha emissiooni arvel - 1.800.646.919,40 marka.

Kaubandusline läbikäimine nõukogude Venemaaga. 27.-30. novembrini on raudteed mööda Narva ja Irboska kaudu nõukogude Venemaale saadetud:

1. Eksportkaupe.

37 vag. paberit, kaal 467,2 tonni.

2. Transiitkaupe.

4 vagunit heeringaid, kaal 58,2 tonni.

Sama aja jooksul on nõukogude Venemaalt raudteed mööda Narva ja Irboska kaudu Eestisse tulnud:

108 vag. rukist, kaal 1779,9 tn.; 2 vag. linu - 19,9 tn., 16 vag. lääts - 277,9 tn., 25 vag. kaeru - 329,1 tn., 3 vag. vikki - 55,3 tn., 1 vag. kuivatatud seeni - 9,5 tn., 2 vag. hobuse looke - 6,4 tn., 1 vag. ratta paare - 3,2 tn., 1 vag. parkimata lambanahku - 6,2 tn., 2 vag. erneid - 32,6 tn., 2 vag. odratangu - 32,7 tn., 1 vag. loomatoidu kliisid - 15,6 tn., 4 vag. takku - 23,9 tn. ja 20 vag. lagritsa rohujuuri - 113,3 tonni.

Kaubandusline läbikäimine Lätimaaga.

27-30. novembrini on Eestist raudteed mööda Valga kaudu Latviasse saadetud:

13 vag. 156 sarvloomaga, 1 koht küpsetatud leiba „Pain Normal“ - 556 kg., 1 vag. segakaupa - 3,5 tn., 1 koht müte - 33 kg., 1 koht majakraami - 274 kg., 1 saadetus artistide kraami - 600 kg., 7 vag. tsementi - 115,7 tn., 1 saadetus valget plekki - 1138 kg. ja 2 tsirkuse karu.

Sama aja jooksul on Lätimaalt raudteed mööda Eestisse tulnud:

1 saad. trükitähiti - 183 kg., 1 vag. heeringaid - 15,9 tn., 1 saad. riit - 167 kg., 1 koht plekknõusid - 740 kg., 1 vag. nahaparkimise ekstrakti - 1,8 tn., 1 saad. raudkaup - 363 kg., 1 saad. klaasnõusid - 956 kg., 1 koht naftamootore - 820 kg., 2 vag. klaaspudelisi - 30,5 tn., 1 saad. artistide kraami - 1283 kg. ja 1 vag. segakaupa - 3,4 tn.,

1923. a. septembrikuu väliskaubandus.

Sissevedu väljaveost 498,3 milj. marka suurem.

	Sissevedu. milj. Emk.	Väljavedu. milj. Emk.
Tera- ja jahv. vili, kartul ja loomatoit	217,0	21,8
Toiduained ja karjasaadused	1,3	77,9
Kala ja kalakaup	22,4	0,6
Muud toidu- ja maitseained, piiritus ja joogid	85,0	15,8
Elusloomad ja linnud	0,08	3,7

	Sissevedu. milj. mrk.	Väljavedu. milj. mrk.
Nahk, nahakaup ja muud loomasaadused	21,6	3,9
Seemned ja elustaimed	2,2	0,02
Puu- ja puutööstuse saadused	6,0	130,5
Paber, paberikaup ja trükitööd	17,1	54,9
Puuvill, lina ja kiuained	103,0	25,3
Tekstiilitööstuse saadused	104,0	132,7
Metallid	22,4	0,9
Metallkaubad	47,3	0,5
Põllutööstusmasinad ja -riistad	1,1	0,7
Muud töö- ja jõumasina- transportabinõud	144,7	5,4
Instrumentid, aparaadid ja laskeriistad	17,9	0,02
Kivid, mullad ja nende saa- dused	17,6	15,5
Kivisüsi, koks ja põlevkivi	54,9	0,02
Õlid, rasvad, vaigud ja nende saadused	41,1	0,1
Väetisained	0,01	—
Keemiaained, värvid, apte- gikaubad	55,7	3,9
Kunstikaubad, muusikariis- tad ja muud eelpool nime- tamata kaubad	9,9	—
Kokku	992,4	494,1

Maade järele:

	Sissevedu. milj. Emk.	Väljavedu. milj. Emk.
Belgia	16,9	8,4
Daani	51,0	7,3
Danzig	14,7	4,6
Hollandi	1,8	10,4
Inglismaa	218,3	166,0
Läti	54,4	40,9
Leedu	0,1	10,0
Jaapan	—	2,5
Prantsuse	4,9	5,8
Poola	1,6	0,07
Rootsi	26,3	74,0
Saksamaa	436,0	71,5
Soome	26,0	49,5
Vene	62,1	39,5
Ameerika Ühisriigid	77,4	1,0
Marokko	—	2,1
Peru	—	0,2

1. jaanuarist kuni 1. novembrini s. a. on kaup-
sid sisse veetud 7.759,7 milj. mrk. väärtuses; välja
veetud sama aja jooksul — 4.762,2 milj. mrk. vää-
rtuses. Seega on kaubabilans 2.997,5 milj. mrk. võrra
passiivne.

Itaalia.

Itaalia väliskaubandus 8 esimese kuu jooksul
oli 18.055 miljoni liiri suur. Sellest väljaveo osa on
ainult 6.516 milj. liiri, kuna sisseveo väärtus tõuseb
11.539 milj. liirini. Seega bilansi passiivsus on 5.023
milj. liiri. R-r.

Belgia.

Väliskaubandus. 9 kuu jooksul on Belgiasse
toodud 20.068 640 tonni kaupaid 9.016 milj. frangi
eest.

Samal ajal veeti välja 12.538.785 tonni 6.099 milj.
frangi väärtuses. Sisse toodud on kõige rohkem
tooresaineid (16,9 milj. tn. 3 965 milj fr.). Väljaveos
tähtsam grupp on vabrikusaadused (3.700 milj. fr,
2,9 milj. tn.).

Maade järele oli väliskaubandus järgmine:

	Sissevedu		Väljavedu	
	milj. fr.	tuh. tn.	milj. fr.	tuh. tn.
Prantsusmaa	2.011,7	8.323	1.422,2	6.049
Inglismaa	1.369,7	4.017	1.184,7	1.211
Hollandi	892,3	2.015	812,7	1.983
Ühisriigid	1.094,4	774	226,4	257
Saksamaa	547,0	1.444	300,7	450

Võrreldes mineva aastaste andmetega võib oletada
et tänavune väliskaubandus minevaastastest palju suu-
remaks kasvab — 1922. aasta bilans oli:

	tuh. tn.	milj. fr.
Sissevedu	21.113	9 098
Väljavedu	16.033	6.083

R-r.

Helveetsia.

1924. a. eelarve. Shveitsi 1924. a. eelarve puu-
dujääk on 37,8 milj. fr. suur. Tänavune eelarve oli
84,05 miljoni puudujäägiga kokku seatud, nii seega
on seisukord veidi paranenud.

Sissetulekud on 256,8 milj. fr. suuruses ette näh-
tud (1923. a. oli 222,9 milj. fr.). R-r.

Hispaania.

Väliskaubandus 6 kuu jooksul oli 2.294 milj.
pesetos suur.

	6 kuu jooksul	
	1922. a.	1923. a.
	milj. pesetos	
Sissevedu	1290	1535
Väljavedu	639	759
Sissevedu väljaveost suusem	651	776

Prantsusmaa.

Väliskaubandus. 1923. a. 9 kuu jooksul on
Prantsusmaale järgmiselt kaupad sisse toodud:

Meeter tonnides			Tuhandetes frankides		
1923. a.	+ suurenemine või - vähenemine 1922. a. võrreldes		1923. a.	+ suurenemine või - vähenemine 1922. a. võrreldes.	
Toiduained	4.055.460	+ 490.712	5.228.014	+ 1.160.293	
Tooresained	35.239.281	+ 2.777.828	14.166.189	+ 4.703.066	
Vabrikusaadused	1.126.649	- 126.762	3.157.497	+ 201.108	
Kokku	40.421.390	+ 3.141.778	22.551.700	+ 6.064.467	

Väljavedu oli sisseveost väiksem; nimelt saadeti väljamaale:

Meeter tonnides			Tuhandetes frankides		
1923. a.	+ või -		1923. a.	+ või -	
Toiduained	951.369	+ 310.504	2.238.515	+ 976.374	
Tooresmaterjalid	14.499.029	+ 1.214.967	6.552.928	+ 2.518.076	
Vabrikusaadused	2.174.558	+ 379.606	11.623.602	+ 2.555.459	
Posti saadetised	22.262	+ 3.680	1.147.666	+ 208.143	
Kokku	17.642.218	+ 1.908.757	21.562.711	+ 6.258.052	

R.-r.

Czechoslovaakia.

1924. a. eelarve on 603 miljoni krooni puudu-
jäägiga kokku seatud. Sissetulekud on hinnatud
16,59 miljardi krooni (1923. a. - 18,8), kuna välja-
minekud loodetakse kuni 16,9 m. k. (19,3 asemel,
mis 1923. a.) vähendada.

R.-r.

Ameerika-Ühisriigid.

Ameerika Ühisriikide sadamate tegevus 1922/23 aastal.

Suuremate Ühisriikide sadamate kaudu on 1922/23
aastal järgmiselt kaupasadid veetud:

	Sissevedu	Väljavedu	Üldlääbikääik
	t u h. d o l l a r i t e s		
New-York	1.775.030	1.430.160	3.205.190
New-Orleans	166.563	346.200	512.763
Galveston	28.069	414.492	442.561
Boston	349.620	87.433	436.053
San-Francisco	186.065	157.242	343.307
Philadelphia	218.199	122.584	340.783
Seattle	239.245	87.432	326.677
Detroit	82.827	218.755	301.582
Baltimore	84.952	112.507	197.459
Norfolk	13.004	155.132	168.136

Iseäranis on suurenenud New-Orleans sadama läbi-
käik, millega on Galveston'i sadam kolmanda koha
peale tagandatud.

R.-r.

Teated ettevõtete tegevusest.

Nahavabriku **Harry Friedrichs** a./s. aktsionää-
ride peakoosoleku otsuse põhjal on otsustatud a./s.

likvideerida. Likvideerimise komisjon asub Tal-
linnas, Narva mnt. nr. 6.

Nõudmistega likvideeritava o./ü. „**Sampo**“ vastu
tuleb pöörata vann. advokat N. Taltsi poole, Vana
Posti t. 7-6, kuni 31. detsembrini s. a.

Eesti klaasitööstuse o./ü. „**Eko**“ juhatus teatab, et
peakoosoleku otsuse teostamiseks 23. maist 1922. a.
kaubandus-tööstusministeeriumi loal osakapitaal suu-
rendatakse mk. 12.000.000.- peale 4000 uue osatähe
väljaandmisega, nominaal hinnaga ä 1000 marka.

Senised osanikud võivad iga kahe vana osatähe
peale ühe uue osatähe nominaal mk. 1000.- tellida
hinnaga mk. 1050.-, millest mk. 1000.- osakapitaal-
iks ja mk. 50.- osatähtede väljaandmise kulude
katteks arvatakse.

Tellimisi uute osatähtede peale võetakse vastu
peakontoris (Vene tän. 16) äripäevadel kella 9-4
kuni 15. detsembrini 1923. a., kusjuures mk. 550.-
tellimise juures sisse maksta tuleb ja ülejäänud mk.
500.- hiljemalt 30. detsembrini 1923. a. äratasutud
peab saama.

Ärikalender.

10. detsembril.

Põllumajandusline o./ü. „**Amilum**“, erakorraline
peakoosolek, kell 7 p. l., Tallinnas, Uuel t. 16.

12. detsembril.

O./ü. „**Angest**“, erakorraline peakoosolek, kell
12 päeval, Tallinnas, Aia tän. 8.

17. detsembril.

H. Piinkmann'i kinnisvara oksjon („E.M.“ nr. 51).

11.-17 detsembrini.

Metsa oksjonid (v. „Eesti Majandus“ nr. 39).

Kinnisvarade oksjonid.

15. märtsil 1924. a. kell 10 homm. Tallinna-Haapsalu rahukogu ruumides Tallinnas, Jaani t. nr. 7 tuleb müügile avalikul enampakkumisel Nikolai-Johannes Pukki'i kinnisvara, mis asub Tallinnas, V. Ameerika t., krep. nr. 411 all ja seisab koos 148,93 ruut süll. päriskrundist ühes pealolevate ehitustega. Hinnatud müügiks 800.000 mrk. („R. T.“ nr. 140 – 1923. a.).

Tähtsamad enampakkumised.

Metsa oksjonid.

28. detsembril 1923. a. Viljandi vallamajas Kõpu metskonnast **98,07 hõnu ja 183 puud 49 tüki**, hinnatud 6.160.702 marka.

29. detsembril 1923. a. Rakvere vallamajas, Vaivara metskonnast **91,48 hõnu 42 tüki**, hinnatud 1.884.863 marka.

2. jaanuaril 1924. a. Rakvere vallamajas, Pagari metskonnast **267,10 hõnu 72 tüki**, hinnatud 7.364.536 marka.

Ligemaid teateid müügile tulevate metsatükkide üle annavad kohalikud metsatükkide ja metsade peavalitsus, Tallinnas, Toomkiriku plats nr. 3.

Tähtsamad vähempakkumised.

2-se div. intendantuur, lahtisel, 18. det. s. a., kell 10 homm. – **1000 k. s. sega-küttepuid**. Pakkumisi toimetatakse 2. div. intendant. ruumides Tartus, Jaani t. nr. 6, 2. korral. Lähemalt sealsamas.

Isiklikud teated.

Abieluvaranduse lahutamise lepingud. Bernhard Kiisel ja Erika Kiisel; Alfred Tulver ja Sophie Tulver, sünd. Teimann; Morduch Strasch ja Haja Strasch, sünd. Bentsovitsh („R. T.“ nr. 140 – 1923 a.).

Maksujõuetuks tunnistatud Mark Schenderov („R. T.“ nr. 140 – 1923. a.).

Uued seadused ja määrused.

Määrus tünnimaterjaali tollita sisseveo kohta, mis tarvitatakse tünnide valmistamiseks eksporteeritavate võisaadete jaoks. Käesoleva määruse järele, mis maksvaks sai 5. detsembrist s. a. võib ettevõtte iga võiga väljaveetud tünni eest (mis umbes 3 pd. 10 nl. võid sisaldab) ilma tollita sisse vedada: 9 naela hõõveldatud ja sisselõigatud põõgi-puust küljelaudu, 3 naela (2 tk.) samasugusest puust põhilaudu ja 1½ naela (8 tk.) pajuvitsi. Selleks peab ettevõtte tünnid võiga väljamaale saates, seda

kaupa läbilaskvale tolliasutusele üldises tolliseadustikus ettenähtud korras revideerimiseks üles andma ja sealjuures palvet avaldama, et tolliasutus temale tünnistuse välja annaks, vastava hulga tünnimaterjaali tollita sissevedamise kohta. Tunnistused on maksvad kuus kuud.

Turu ülevaated.

Lihaturg.

Põllum. Kesküh. „Estonia“ teatel on 26.–30 nov. Eesti tapamajades tapetud ja tembeldatud:

	Kariloomi	Vasikaid	Sigu
Tallinnas . . .	712	324	789
Tartus . . .	260	205	485
Teistes linnades	201½	193	638
Kokku . . .	1173½	722	1912

Tallinnas olid hinnad läbistikk (markades puuda eest):

	Sel nädalal	Eelmisel näd
Numloomad { eluskaal	520	
{ tapetud	800–900	
Numvasikad { eluskaal	1000	
{ tapetud	1120	
Numsead { eluskaal	1200–1240	
{ tapetud	1520–1560	

Võiturg.

26.–30. nov. 1923 on kontrollkomisjoni poolt võid läbi vaadatud:

Rootsimaale saatmiseks . . .	170 tünni
Daanimaale	144 „
Siseturgu jäänud	33 „

Kokku . . . . . 347 tünni.

Sellest on P. K. „Estonial“ väljaveoks määratud 206 tünni.

26. nov. kuni 1. det. on P. K. „Estonia“ poolt väljasaadetud 22 kasti mune.

P. K. „Estonia“ maksis 26. nov. kuni 1. det. 13 punkti alla hinnatud või eest mk. 114.– naelast.

Inglise võiturg 26. nov. kuni 1. det. 1923. a. Nõudmine on hea. Enne pühi ei ole oodata tagavarade suurenemist ehk hindade langemist.

Tallinna börs kursisedel

Kuupäev		1 dollar	1 naelsferling	1 miljard Saksa marka	100 Soome marka	100 Rootsi krooni	100 Daani krooni	100 Prantsuse frk.	100 Holl. gulden.	100 Läti rubla	100 Tšehosl. kr.	1 kuld rubla	100 Itaalia liiri	100 Helveetsia fr.
1.XII	O.	356	1545	—	875	9375	6400	1890	13525	136	1020	177,5	1525	6275
	M.	357,5	1555	0,10	885	9425	6500	1940	13625	139	1050	—	1555	6325
	T.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3.XII	O.	356	1545	—	877,5	9375	6400	1900	13525	136	1000	177,5	1525	6250
	M.	357,5	1555	0,10	887,5	9425	6500	1950	13625	139	1050	—	1575	6300
	T.	—	1555	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4.XII	O.	356	1545	—	875	9375	6400	1910	13550	136	1000	177,5	1525	6275
	M.	357,5	1555	0,10	885	9425	6500	1960	13650	139	1050	—	1575	6325
	T.	—	1555	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5.XII	O.	356	1550	—	873,5	9375	6375	1885	13550	136	1000	177,5	1525	6250
	M.	357,5	1560	0,10	883,5	9425	6475	1935	13650	139	1050	—	1575	6300
	T.	367,5	1560	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6.XII	O.	363,5	1590	—	900	9550	6450	2050	13825	139,50	1045	180	1610	6350
	M.	365	1600	0,10	910	9600	6550	2100	13925	140,50	1075	—	1640	6300
	T.	365	1600	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7.XII	O.	363,5	1593	—	897	9525	6500	1945	13875	139,50	1055	180	1595	6375
	M.	365	1603	0,10	907	9625	6600	1995	13975	142,50	1085	—	1625	6425
	T.	365	1603	—	907	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Tähtsamate en gros kaupade hinnad, mis käesoleval nädalal kauba börsel koteerimise komisjoni poolt koteeriti.

Jahud: nisu, pehme, kõrgem Ameerika sort. . . . . pd.	570—650	Kakao, Inglis	1100—1300
„ „ sõre Ameerika	640—680	„ Ameerika	900—1100
A/S. Rotermanni tehaste jahud:		„ Hollandi	—
nisu, pehme, ...	500—620	Kohvi, Rio, Santos	2800—3200
„ sõre	625—650	„	—
„	—	Kohvi, Kesk-Ameerika sordid	3400—4100
Rukki jahud	265—270	„ Mexiko	—
püül	400—445	Tee, lahtine Pekoe broken, Java	4600—4800
Nisu, Eesti	340—345	„ „ Orange Pekoe, Java	5700—6000
Rukis	—	„ „ „ Tseilon	6000—6600
Vene, ...	237—240	„ „ „ Moning, Hiina	4000—4200
Kaerad, toidu, Vene	250—265	Suhkur, peenike, valge, Dantsigi	—
Odrad, õlle	—	„ „ Java ja Belgia	980—990
Erned, rohelisted, Eesti	400—440	„ „ Czechoslovaakia	—
„ „ Hollandi	760—780	Siirup, kartuli, B 42 ^o	725
Riis, Burma II.	560—	„ „ B 38 ^o	—
Kartulid, eksport fob Tallinn	80—	„ „ Glucose	700
„ piirituse	—	Sool, lahtine	42—43
Kartuli tärklis „Superieur“	550	Heeringad, Yarmouth, Mattie	tünn 3200—3300
Piim, pudelites . . . . . ltr.	20	„ Shotti Mat Full	3650—3850
Või, meierei, eksport . . . . . pd.	4000—4400	„ „ Mattie	3450—3650
Margariin, väljamaa	1680—2080	„ Norra Full	—
Juust, kohalik, Schweitsi. . . . . pd.	2400—2600	„ Islandi	—
„ „	—	Liha, sea, I. sort . . . . . pd.	1400—1560
Kaseiin	1000—1300	„ looma, I. sort	450—700
Munad, eksport I. s. (sinine tpl.)	18—19	„	—
„ „ II. s.	17—	Pekk, eksport. I s.	—
		Heinad, aasa . . . . . vaguniviisi	—

ristik	—	Piiritus, eksport. (excl. vaat) 1ob ltr.	\$ 0,20
Õlikoogid, puuvillaseemne.	245	Pesuosoda	pd. 200—210
„ palmi	185—190	Seebikivi 72 ³ / ₀ , Inglis	„ 540—580
„ päevalille	255	Parafiin 102 ¹ —110 ⁰ }	„ 650—740
„ soja	295	„ 120 ⁰ —134 ⁰ }	„ 850
Nisukliid	175—180	Parkimise ekstrakt	„ 360
Rukkikliid.	160	Väävel, õie 98 ⁰ / ₀	kg. 525
Puuvilla rite, Bjas, D. I.	ars. 37,5—41,75	Värvid, nigrosin vees sulav, välj.	pd. 1550
„ Mitkal, ekstra	29—30,75	„ tsinkvalge Saksa roh. PZ.	„ 1500—1600
Lina, Liivi R.	10 pd. —	„ Prantsuse „	„ 1200—1360
„ Võru-Petseri	—	„ tinavalge Englise	„ 300—350
Lina seemned, õli 87 ¹ / ₂ ⁰ / ₀ basis fr. Tall. „	—	„ ooker Prants.	„ —
„ „ külvi 98—99 „	pd. —	Väetisained Superfosf. „Silva“ (k. 6 pd.)	„ —
Takud, Codilla I.	—	„ 17-18 ⁰ / ₀ fr. Tallinn.	„ —
„ II.	—	„ Superfosf. E. T. K. must kukk	„ —
Kivisüsi, auru, Yorkshire 2k. pest. „	55—57	(k. 6 pd.) 18—20 ⁰ / ₀ fr. Tallinn.	„ —
„ Newcastle	53—54	„ Thomasjahu k.100kg. 15-17 ⁰ / ₀	„ —
„ sepa	61—62	„ Kaalisool, 30 ⁰ / ₀ , kott 6 pd. frko jaam	„ —
Koks, valu	95—100	„ „ 40 ⁰ / ₀	„ —
„ gaasi	85	„ Kainiit 12 ⁰ / ₀ lahtine, ...	pd. —
Põlevkivi, I. sort	10	„ Norra salpeeter, kott 6 pd.	„ —
Põlevkivi, II. sort	7,5	„ Vosvoriit, Eesti 6 ⁰ / ₀	„ —
„ III. „	5	Paber, rotatsiooni	„ 410
Raud, sordi	275—290	Tsement, Portland, Port-Kunda	„ 745
„ latt	—	pütt 10 pd. 10 naela frko Tall.	„ 700
„ vits	420—480	Tsement, Portland, Port-Kunda.	„ 690
„ raud plekk	440—500	pütt 10 pd. 10 naela fr. Kunda.	„ 655
„ „ tsingitud	700—740	Tsement, Portland, Aseri „ Tallinn	„ 100
Teras Inglis.	—	„ „ fr. Aseri	„ 110—130
„ Saksa	—	Kriit, toores	„ —
„ nikkel	—	„ pestud	„ 260—275
„ vedru	450—500	Asfalt	„ 300—350
„ valu	—	Tõrv, kivi	„ 35—40
„ tööriistade	1000—1100	„ puu	„ —
„ talla	325—350	Lubi	„ —
Malm	220—230	Gips, tükkides frko Isborsk	„ —
Inglistina	6200—6500	„ jahvatatud „	„ —
Seatina	900—950	„ krohvimise, loko	„ 70
Vask, plekk punane	4000—4080	Teliskivid, I. sort, tuhat, fr. Tall.	„ 6100
„ „ valge	3600—4600	Puumaterjalid, saetud D/B/B/	„ —
Tsink-plekk	1600	Eesti Strd I, II ja III s. frko Tal.	„ —
„ „	—	Puumaterjalid	„ —
Masinaõli, Vene, Nobel No. 6.	480—	„ „	„ —
„ Ameerika	460—500	„ IV s.	„ —
„ solaar	—	„ propsid; 7×7	„ —
„ auto Vacuum Comp	1200—1400	„ liiprid	„ —
„ auto	650—750	Põletispuud, sega 20 ⁰ / ₀ okaski, k. sld.	„ 5000—5200
Tsilindriõli, Vene	500—650	„ „	„ —
„ Ameerika	480—680	Nahk, talla, Eesti kodumaa too-	„ 4400—4600
Põlevkivi õli	200—240	resnahast valmistud . pd. I s.	„ 5000—5200
„ pigi	300	Nahk, talla, Ameer. tooresn. val-	„ 4400—4600
Nafta, Vene	220—230	mist. . . . . I sort	„ —
„ Ameerika	170—190	Nahk talla, Ameer. tooresn. val	„ 4400—4600
Petrooleum, Vene	225—235	mist. . . . . II sort	„ —
„ Ameerika	225—235	Toores nahk väiksed ja suured	„ 5850—5850
Bensiin, Vene	620—	Tuletikud, origin. kast (500 pakki)	„ —
„ Ameerika	620—		